

Editör'den...

Dergimizin özel sayısını “Göç” konusuna ayırmış bulunmaktayız. Göç kavramı gerek sosyoloji, gerek antropoloji, gerek siyaset, gerekse uluslararası ilişkiler alanlarında önemli bir yer tutmakla beraber, günümüzde en çok tartışılan, üzerine araştırmalar ve çalışmalar yapılan bir kavram haline gelmiştir. Göç ve göç hareketleri günümüz toplumlarına ve toplumsal yapılarına önemli özellikler katmış, toplumların değişimi ve yapılanmalarında da büyük rol oynamıştır. Sosyoloji bilim dalı göç kavramını ve göç hareketlerini uzun yıllardır inceleyen bir disiplindir. Sosyoloji literatüründe, göç ve göç hareketlerinin toplumsal yapı ve şehirleşme yapılanması üzerinde büyük etkisi olduğunu savunan ve bu doğrultuda araştırmalar gerçekleştirmiş, önemi yadsınamaz bir ekol yer almaktadır. 1892 yılında Albion W. Small tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nin Chicago Üniversitesi'nde kurulan Sosyoloji departmanı, sosyal bilimler alanında büyük yankı uyandırmış, 1930 yıllarına kadar Chicago şehri ABD'nin en büyük sosyoloji araştırma ve eğitim merkezi haline gelmiştir. Chicago Üniversitesi'nin sosyologları yaptıkları çalışmalar ve araştırmalar ile topladıkları veriler doğrultusunda çok önemli bilgilere imza atmışlar ve sosyolojide bir ekol haline gelmiş “Chicago Ekolü”nün oluşmasına öncülük etmişlerdir.

1920'lerden itibaren sosyal bir laboratuvar olarak tanımlanan Chicago şehri, sosyologlar için çok önemli bir merkez haline gelmiştir. William I. Thomas, Robert Park, Louis Wirth gibi araştırmacı sosyologlar Chicago şehrinde yaşayanların yaşam şekli üzerine önemli anketler yürütmüşlerdir. 1920'lerin Chicago şehri Polonyalılar, İrlandalılar, İtalyanlar, Museviler ve ABD'nin güneyinden göç etmiş siyahlar ile birlikte farklı göçmen gruplarının oluşturduğu bir şehir profili çizmekteydi. Robert Park'ın “social laboratuvar” olarak tanımladığı bu şehirde, dönemin önemli sosyologları bu göçmen topluluklarının yaşam biçimlerine ve bu yaşam şekillerinin şehrin dokusuna etkilerini ele almışlardır¹. Bu araştırmalardan sosyoloji tarihine geçecek önemli eserler ortaya çıkmıştır.

Bu eserlerden bazıları, 1919 yılında William Park ve Florin Znaniecki'nin yazdığı, *The Polish peasant in Europe and America. Monograph of an immigrant group*; 1928 yılında Harvey Warren Zorbaugh'ın kaleme aldığı *The Gold Coast and the Slum*; Frederic Trascher'in 1927 yılında yayınlanan *The Gang* isimli kitabı; 1930 yılında Clifford Shaw'ın bir suçlunun hayatını anlatan *The Jack-Roller* başlıklı kitap; Chicago şehrinin Musevi mahallesini ve oradaki yaşamı ele alan, Louis Wirth'ün 1928 yılında yazdığı *The Ghetto*

¹ Jean-François Dortier in *La Sociologie, Histoire, Idées, Courants (Sosyoloji, Tarih, Fikirler, Akımlar)*, Editions Sciences Humaines, Auxerre, 2009, s. 65.

isimli kitap ve siyahların mahallesinin bir monografisinin anlatıldığı, St. Clair Drake ve Horace R. Cayton tarafından yazılan, 1945 basımlı *Black Metropolis: A Study of Negro Life in a Northern City*. Tüm bu eserler Amerikan sosyolojisine büyük katkılar sağlamış ve bir Ekol'ün doğmasına ve daha sonraki yıllarda da yaşamasına öncülük etmiştir.

Chicago Ekolü sosyologlarına göre, şehirdeki yerleşim şekilleri ve bununla beraber ortaya çıkan “sosyal düzensizlik” (social disorganization) suç işleme ve cinayet gibi eylemlere sebebiyet vermektedir². Hatta, Robert E.L Faris ve Henry W. Dunham, 1939 yılında yazdıkları *Mental Disorders and Urban Areas* isimli kitaplarında, ruhsal patoloji olarak tanımladıkları ruhsal bozukluk davranışlarını kent bölgelerindeki yaşam şekli ile ilişkilendirmişlerdir. Onlara göre, kentin bazı bölgelerindeki hayat biçimi ve şartları insanları anomik davranışlara itmekte, fakirliğin, işsizliğin, kriminalitenin yoğun olduğu bölgelerde patolojik durumlar daha yaygın bir hal almaktadır. Cereyan eden bu durum da, sosyologlara göre, sosyal çevrenin kişilik üzerindeki etkisini göstermektedir³.

Görüldüğü üzere, Chicago Ekolü göçmenlerin yaşam şartları ve yerleştikleri bölgeler üzerinde yaptıkları çalışmalarla önemli sosyolojik analizlere imza atmış ve sosyolojik bir kuramın doğmasına öncülük etmişlerdir. Günümüz Amerikan Sosyolojisinin ağırlık verdiği ve temelini Chicago Ekolü'nden aldığı sosyal psikoloji alanı, bireylerin davranışlarını sosyal yapı ve çevre ekseninde açıklamakta ve bireylerin kişiliklerinin oluşumu ve gelişiminde sosyal çevrenin önemini vurgulamaktadır. Göç günümüz sosyal bilimler alanında tek başına bir kavram olmaktan çıkmış, toplumların gelişiminde ve değişiminde, toplumlar içi çatışmaların türemesinde, siyasi tutum ve davranışların anlaşılmasında, uluslararası alanda siyasi, toplumsal ve kültürel mekanizmaların dönüşümünde önemli ve etkili bir rol oynayan sosyal, siyasi ve kültürel bir “fenomen” haline gelmiştir.

Dergimizin bu sayısında yer alan araştırmacı akademisyenlerin yazdıkları makaleler, göç kavramını daha iyi analiz etmemizde, göç hareketlerinin toplumsal, kültürel ve siyasi alanlara olan etkisini, toplumların ve toplumsal grupların karakteristiklerini anlamamızda büyük fayda sağlayacaklardır. Bu sayının oluşumunda emeği geçmiş yazarlarımız ve değindikleri konular şöyledir;

Gökçe Bayındır Goularas, “1923 Türk-Yunan nüfus mübadelesi ve günümüzde mübadil kimlik ve kültürlerin yaşatılması başlıklı” makalesinde, mübadil kimlik ve kültürlerinin eski ve yeni kuşaklar tarafından yaşatılmaya çalışıldığı farklı ortamları incelemektedir.

² Ibid.

³ Ibid.

Gül Arıkan Akdağ, “Ak Parti’nin yerel düzeyde siyaseti: Ayrımcılık algısının etnik mobilizasyona etkisi” başlıklı çalışmasında, siyasal partilerin yerel örgütleri ve etnik kimlik üzerine yapılan çalışmaları, özellikle benzer göç geçmişleri olan Kürt kökenli vatandaşları baz alıp birleştirerek, etnik kökenli oy davranışındaki farklılıkları anlamayı amaçlamaktadır.

Ulaş Sunata, “Yüksek kalifiye emek göçmenlerinin izleri: Eğitim, aile ve mobilite” başlıklı makalesinde, Türkiye’den yüksek kalifiye emek göçmeni olma halinin motifini açıklamayı ve yüksek kalifiye emek göçünü aile ve eğitim kurumlarının hazırlayıcı rolünü kapsayan bir süreç olduğunu açıklamayı hedeflemektedir.

Kerem Arslan, “Afrika iç-göçü ve post-kolonyal vatandaşlık” başlıklı makalesinde, Afrika Büyük Göller Yöresi’ndeki etnik kimlik tabanlı göç hareketlerini ve bu hareketlerin sebeplerini anlatmaya çalışmaktadır.

Tahsin Bakırtaş, “Küresel gelişme modelinde uluslararası göç olgusu ve yansımaları” isimli makalesinde, küresel gelişme ile uluslararası göç kavramının oluşumuna ve küresel odaklı göç olgusunda ortaya çıkan yapının göçmen hareketlerine yansımalarını ele almaktadır.

Editörlüğünü üstlendiğim bu sayıyı, Alternatif Politika dergisinin tüm kadrosu ile birlikte sizlerle paylaşmaktan büyük mutluluk duymaktayız. Konu ile ilgili çalışmaları bulunan çeşitli üniversitelerde görevli çok değerli akademisyenlerimizin yazmış oldukları bu makalelerin, Alternatif Politika Dergisi’nin okuyucuları ve tüm akademik çevre için çok faydalı olacağına inanmaktayız.

Yrd. Doç. Dr. Fazilet Ahu Özmen,
Alternatif Politika,
Yardımcı Editör